

LIITE 3. Ilmastomuutoksen riskikortit

Riskikortteihin on koottu kuvaukset merkittävimiksi arvioiduista ilmastoriskeistä ja niiden vaikutuksista Turussa. Vaikutusten voimakkuuteen vaikuttavat useat eri tekijät, kuten kasvihuonekaasupäästöjen kehitys tulevaisuudessa sekä kaupungin kyky kehittää sopeutumiskykyään.

Kunkin riskin osalta on listattu tunnistetut kaupunkitason haavoittuvuus- ja altistumistekijät sekä kaupungin palvelut ja toiminnot, joissa riski on erityisesti otettava huomioon toimintaa ja sopeutumistoimia suunniteltaessa. Kortteihin on lisäksi koottu keskeiset kaupungin toimenpideohjelmat, suunnitelmat ja linjaukset, joissa riski on otettava huomioon.

Haavoittuvimmiksi arvioidut sektorit on kuvattu oheisilla symboleilla. Sektorijako vastaa Covenant of Mayorsin raportoinnin vaatimuksia.

Riskikortteja ylläpidetään ja päivitetään jatkuvasti.

Haavoittuva sektori	Symboli
Rakennukset	
Liikenne	
Energia	
Vesi	
Jäte	
Maankäytön suunnittelu	
Maa- ja metsätalous	
Ympäristö ja biodiversiteetti	
Terveys	
Pelastustoimi	
Matkailu	
Koulutus	
Tieto- ja viestintäyhteydet	

Äärimmäinen kuumuus

Ilmastonmuutoksen myötä hellejaksot yleistyvät ja voimistuvat. Lämpenevien kesien myötä rakennusten jäähdytystarve kasvaa.

Vaikutukset:

- kuumuuden aiheuttamat terveyshaitat ja epämukavuus
- vaikutukset talousveden saantiin ja vesihuoltoon erityisesti haja-asutusalueella
- työtehon lasku
- rakennusten jäähdytystarpeen kasvu
- kotihoidon tarpeen lisääntyminen vanhustyössä (asuntojen jäähdytysmahdollisuudet vaihtelevat)
- luontovaikutukset
- vaikutukset Itämeren tilaan

Haavoittuvuus- ja altistumistekijät:

- väestön ikääntyminen (ikäntyneet alttiimpia kuumuuden haittavaikutuksille)
- ilmastoimattomien sisätilojen määrä
- lämpösaarekeilmiö (kaupunkialueet ympäröiviä alueita kuumempia)

Kaupungin palvelut ja toiminnot, joissa riski erityisesti huomioitava:

- kaupunkiympäristö (kaupunkisuunnittelu, kaupunkirakentaminen, rakennus- ja terveysvalvonta),

konsernihallinto (tilapalvelut), konsernin yhtiöt ja yhteisöt (asunto- ja kiinteistöyhtiöt, energia ja infrastruktuuri, vesihuolto-yhtiöt)

Kaupungin toimenpideohjelmat ja linjaukset, joissa riski huomioitava:

- viherrakenteen huomiointi kaavoituksessa, metsäsuunnitelma, kaupunkipuulinjaukset, rakennusjärjestys (ml. vihertehokkuus), valmiussuunnitelmat, työpaikkaselvitys

RK
1

Kuivuus ja veden niukkuus

Ilmastomuutoksen myötä kuivat kaudet voivat lisääntyä ja pitkittyä. Kuivuusjaksojen piteneminen voi vähentää pohjaveden määrää kesällä. Etenkin kesäisin kuivuus voi johtaa vesipulaan, josta aiheutuu ongelmia varsinkin pienille vesivarannoille ja maaseudulle ja se voi haitata niin vedenhankintaa, vesiliikennettä, energiantuotantoa kuin teollisuuttakin.

Vaikutukset:

- kastelutarpeen lisääntyminen
- maataloustuotannon satomenetykset
- maasto- ja metsäpaloriskin kasvu ja paloista aiheutuvat savuhaitat ja omaisuusvahingot
- talous- ja kasteluveden riittävyys- ja laatuhaasteet
- luontovaikutukset
- katupölyn haitat

Haavoittuvuus- ja altistumistekijät:

- kasvilajiston kuivuudensieto (esim. Turun luonnolle tyypilliset kalliokedot)

Kaupungin palvelut ja toiminnot, joissa riski erityisesti huomioitava:

- kaupunkiympäristö (kaupunkisuunnittelu, kaupunkirakentaminen, kunnossapito, ympäristönsuojelu), konsernin yhtiöt ja yhteisöt (vesihuolto-yhtiöt)

Kaupungin toimenpideohjelmat ja linjaukset, joissa riski huomioitava:

- vesihuollon kehittämissuunnitelma, hulevesiohjelma, luonnon monimuotoisuusohjelma, metsäsuunnitelma, kaupunkipuulinjaukset, rakennusjärjestys (ml. vihertehokkuus)

**RK
2**

Metsä- ja maastopalot

Metsäpalariskin ennakoidaan kasvavan tulevaisuudessa ilmastonmuutoksen takia. Laajoissa metsäpaloissa vapautuu ilmakehään suuret määrät kasvillisuuteen sitoutunutta hiiltä, mikä kiihdyttää ilmastonmuutosta. Metsäpalot huonontavat ilmanlaatua paikallisesti ja niistä siirtyy ilmakehään ilmastoa lämmittävää mustaa hiiltä eli nokea.

Vaikutukset:

- palojen aiheuttamat metsätuhot
- luontovaikutukset
- vahingot rakennuksille, omaisuudelle ja ihmisille
- torjuntatyöstä aiheutuvat potentiaalisesti merkittävät kustannukset
- savuhaitat ja ilmanlaadun tilapäinen heikkeneminen (epämukavuuden aiheutuminen erityisesti hengitystiesairauksista kärsiville)

Haavoittuvuus- ja altistumistekijät:

- metsäpalovaroitusten tulentekokieltojen noudattamatta jättäminen
- pelastustoimen kapasiteetin riittävyys

Kaupungin palvelut ja toiminnot, joissa riski erityisesti huomioitava:

- kaupunkiympäristö (kaupunkisuunnittelu, kunnossapito, ympäristönsuojelu), vapaa-aika (liikunta, matkailu), kasvatus ja opetus

Kaupungin toimenpideohjelmat ja linjaukset, joissa riski huomioitava:

- metsäsuunnitelma, turvallisuussuunnitelma, valmiussuunnitelmat

RK
3

Jäätymis-sulamissykli

Talvikaudella lämpötilan vaihdellessa nollan molemmin puolin syklinen sulamis-jäätymissulamisyli-ilmiö lisää liukkaita ja vaikuttaa yhdyskuntainfran kunnossapitoon. Tällaisten olosuhteiden arvioidaan aluksi yleistyvän ilmaston lämmetessä, mutta vähenevän myöhemmin talvien lyhentyessä.

Vaikutukset:

- liukkaudentorjuntatarpeen lisääntyminen ja myöhemmin väheneminen
- liukkaudentorjunnan luontovaikutukset
- katupölyn lisääntyminen
- liukastumisonnettomuuksien riskit
- rakenteiden ja tieverkoston rapautuminen ja kunnossapitotarpeen lisääntyminen (kaivot, tieverkosto, hulevesiverkosto)

Haavoittuvuus- ja altistumistekijät:

- ylläpidettävän katu- ja kiinteistöverkoston laajuus
- riippuvuus kaivovesistä

Kaupungin palvelut ja toiminnot, joissa riski erityisesti huomioitava:

- kaupunkiympäristö (kaupunkirakentaminen/kunnossapito, liikkumispalvelut), vapaa-aika (liikunta), konsernihallinto (tilapalvelut)

Kaupungin toimenpideohjelmat ja linjaukset, joissa riski huomioitava:

- katu- ja viheralueiden kunnossapito alueurakoissa, hulevesiohjelma, rakennusjärjestys ja rakentamislinjaukset

**RK
4**

Rankkasateet

Rankkasateiden voimakkuus kasvaa kaikkina vuodenaikoina. Vuotuisten sademäärien arvioidaan kasvavan Varsinais-Suomen alueella 6–10 prosenttia vuoteen 2100 mennessä. Sadepäivien määrä kasvaa erityisesti talvikaudella.

Vaikutukset:

- tulvariskit ja -vahingot (mm. rakennusten vesivahingot, yhdyskuntainfran vauriot)
- jokieroosio ja jokipengerten sortumat
- Saaristomeren ja vesistöjen ravinnekuormitus ja rehevöityminen
- haitta-aineiden kuormituspiikit
- ruoppaustarpeen kasvu

Haavoittuvuus- ja altistumistekijät:

- tiivistyvä kaupunkirakenne
- laajat vettä läpäisemättömät pinnat rakennetuilla alueilla
- savinen, veden imeytymistä hidastava maaperä
- hulevesijärjestelmän kapasiteetti

Kaupungin palvelut ja toiminnot, joissa riski erityisesti huomioitava:

- kaupunkiympäristö (kaupunkisuunnittelu, kaupunkirakentaminen, rakennus- ja terveysturvallisuus, kunnossapito, ympäristönsuojelu), konsernin yhtiöt ja yhteisöt (vesihuolto-yhtiöt, energia ja infrastruktuuri)

Kaupungin toimenpideohjelmat ja linjaukset, joissa riski huomioitava:

- hulevesiohjelma, vesihuollon kehittämissuunnitelma, tulvariskien hallintasuunnitelma, viherrakenteen huomiointi kaavoituksessa, rakennusjärjestys (ml. vihertehokkuus), valmiussuunnitelmat

**RK
5**

Tulvat ja merenpinnan nousu

Voimistuvien rankkasateiden seurauksena erityisesti hulevesitulvariskit kasvavat. Myös meritulvariski, erityisesti talvimyrskyjen aiheuttamana, on Turun rannikkoalueella merkittävä. Korkeiden merivedenkorkeuksien todennäköisyys ei arvioiden mukaan nouse merkittävästi Saaristomerellä vielä vuoteen 2050 mennessä, mutta kasvaa vuosisadan loppupuolella.

Vaikutukset:

- tulvien aiheuttamat vahingot rakennuksille, infrastruktuurille, omaisuudelle ja ihmisille
- vaikutukset liikenteessä, energia-, jätehuolto- ja vedenhuoltoverkostoissa ja tietoliikenteessä
- ekosysteemivaikutukset
- vaikutukset maatalouteen

Haavoittuvuus- ja altistumistekijät:

- Turun maantieteellinen sijainti rannikolla
- kaavoittaminen ja rakentaminen tunnistetuille tulvariskialueille (yleiskaavassa meritulvavaara-alueille osoitetut)
- teollisuus- ja keskustatoimintojen alueet lounaassa (ml. Linnanniemi) ja asuinalue Pihlajaniemessä)
- laajat vettä läpäisemättömät pinnat rakennetuilla alueilla
- tulvahallintatoimien riittämätön mitoitus

Kaupungin palvelut ja toiminnot, joissa riski erityisesti huomioitava:

- kaupunkiympäristö (kaupunkisuunnittelu, kaupunkirakentaminen, rakennus- ja terveysturvallisuus), konsernihallinto (tilapalvelut), konsernin yhtiöt ja yhteisöt (vesihuolto-yhtiöt, energia ja infrastruktuuri (ml. satama))

Kaupungin toimenpideohjelmat ja linjaukset, joissa riski huomioitava:

- yleis- ja asemakaavat, hulevesiohjelma, Itämerihaasteen toimenpideohjelma, tulvariskien hallintasuunnitelma (alueellinen), rakennusjärjestys (ml. vihertehokkuus), valmiussuunnitelmat viherrakenteen huomiointi kaavoituksessa, rakennusjärjestys (ml. vihertehokkuus), valmiussuunnitelmat

**RK
6**

Myrskyt

Myrskyjen määrässä ja voimakkuudessa ei nykytiedon valossa tule tapahtumaan suuria muutoksia, mutta niiden vaikutukset kasvavat roudan vähenemisen myötä. Keskimääräiset tuulen voimakkuudet pysyvät likimain ennallaan, tuulen nopeuksissa on kasvua talvisin ja keväisin. Riskejä aiheuttavat talvimyrskyjen seurauksena aiheutuvat merivesitulvat sekä ukkosmyrskyjen aiheuttamat hulevesitulvat.

Vaikutukset:

- myrskyjen aiheuttamat vahingot rakennuksille, yhdyskuntainfralle, omaisuudelle ja ihmisille
- katkot sähköjakelussa ja tätä kautta vaikutukset lämmitykseen, vedenjakeluun, tietoliikenteeseen ja muihin
- yhteiskunnan toimintoihin
- haitat liikenteelle ja liikenneinfrastruktuurille
- luontovaikutukset (metsätuhot)

Haavoittuvuus- ja altistumistekijät:

- sähköverkon maakaapelointiaste ja omavaraisuus
- yksilökohtainen heikko varautuminen ja rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa
- varavoimakoneiden puuttuminen

Kaupungin palvelut ja toiminnot, joissa riski erityisesti huomioitava:

- Kaupunkiympäristö (kaupunkirakentaminen/kunnossapito, liikkumispalvelut), konsernin yhtiöt ja yhteisöt (energia ja infrastruktuuri (ml. satama), vesihuolto-yhtiöt, asunto- ja kiinteistöyhtiöt)

Kaupungin toimenpideohjelmat ja linjaukset, joissa riski huomioitava:

- turvallisuussuunnitelma, tulvariskien hallintasuunnitelma (alueellinen), hulevesiohjelma, vesihuollon kehittämissuunnitelma, metsäsuunnitelma, kaupunkipuulinjaukset, valmiussuunnitelmat

Ekosysteemimuutokset

Lämpötilojen ja sateisuuden muutokset sekä sään ääri-ilmiöiden yleistyminen tuovat mukanaan monenlaisia ekosysteemivaikutuksia ja lajistomuutoksia.

Vaikutukset:

- lajistomuutokset ja monimuotoisuuden väheneminen
- haitallisten vieraslajien leviäminen
- kasvitautien ja tuhohyönteisten haittojen lisääntyminen (esim. hollannin jalavatauti)
- vaikutukset maa- ja metsätalouden kannalta

Haavoittuvuus- ja altistumistekijät:

- viheralueiden pirstaleisuus
- ekologisten käytävien riittämättömyys
- tiivistyvä kaupunkirakenne
- saaristo- ja rannikkoluonnon herkkyys ja ainutlaatuiset biotoopit

Kaupungin palvelut ja toiminnot, joissa riski erityisesti huomioitava:

- kaupunkiympäristö (kaupunkisuunnittelu, kaupunkirakentaminen, kunnossapito, ympäristönsuojelu, terveysvalvonta)

Kaupungin toimenpideohjelmat ja linjaukset, joissa riski huomioitava:

- viherrakenteen huomiointi kaavoituksessa, kaupunkipuulinjaukset, luonnon monimuotoisuusohjelma, metsäsuunnitelma, rakennusjärjestys (ml. vihertehokkuus)

RK
8

Biologiset vaaratekijät

Monet tautiriskit ovat kytköksissä säähän ja ihmisten toimintaan. Esimerkiksi puutiaisten levittämät taudit yleistyvät ilmaston lämmetessä ja kasvukauden pidentyessä.

Vaikutukset:

- vesivälitteisten tautien riskien kasvu rankkasateiden yleistyessä (talousvedet) ja hellejaksojen aikana (uimavedet)
- uusien kasvitautien ja tuhohyönteisten leviäminen
- puutiaisten levittämien tautien yleistyminen

Haavoittuvuus- ja altistumistekijät:

- riskiryhmiin kuuluvan väestön määrä
- terveydenhuollon kapasiteetin riittävyys

Kaupungin palvelut ja toiminnot, joissa riski erityisesti huomioitava:

- kaupunkiympäristö (kaupunkirakentaminen/kunnossapito, ympäristönsuojelu, ympäristöterveys)

Kaupungin toimenpideohjelmat ja linjaukset, joissa riski huomioitava:

- luonnon monimuotoisuuden ohjelma, metsäsuunnitelma, kaupunkipuulinjaukset, valmiussuunnitelmat, ympäristöterveyden valvontasuunnitelma

**RK
9**

Heijastevaikutukset

Heijastevaikutuksilla tarkoitetaan sää- ja ilmastovaihteluiden ja ilmastomuutoksen vuorovaikutusketjuja, jotka alkavat Suomen rajojen ulkopuolelta mutta ulottuvat lopulta Suomeen saakka. Vaikutukset voivat olla moninaisia.

Vaikutukset:

- haasteet raaka-aineiden tai tuontienergian saatavuudessa
- huoltovarmuuden heikentyminen
- hallitsematon maahanmuutto (ilmastopakolaiset) ja segregatio
- terveydelliset vaikutukset
- vaikutukset matkailuun
- ilmanlaatuun vaikuttavat tekijät (ilmakulkeumat)

Haavoittuvuus- ja altistumistekijät:

- yhteiskunnan taloudellisten resurssien riittävyys
- yhteiskunnan vakaussaste

Kaupungin palvelut ja toiminnot, joissa riski erityisesti huomioitava:

- kaupunkiympäristö, kasvatus ja opetus, vapaa-aika, työllisyys, konsernihallinto, konsernin yhtiöt ja yhteisöt

Kaupungin toimenpideohjelmat ja linjaukset, joissa riski huomioitava:

- turvallisuussuunnitelma, valmiussuunnitelmat, strategiat

**RK
10**